

Muhalefetsizlik ve siyasal tüketicilik

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Son zamanlarda toplumsal gündemi dolduran ve tartışılan olgular siyasal yapıdaki derin tıkanıklığın ipuçlarını verir gibidir. Çok uzun bir süredir Türkiye siyasal ortamı 'tematik' olsun 'teorik' olsun hemen hiçbir şey üretememek-

te, siyasal yapıyı belirleyen gerçekliklere dönük hemen hiçbir tavır geliştirememektedir. Böyle bir ortamın doğabilmesi öncelikle farklı siyasal pozisyonların oluşmasına bağlıdır. Oysa bugünkü sorun böyle bir durumun neredeyse bütünüyle ortadan kalkmış olmasıdır. Tüm siyasal aktörler aynı söylemi kullanarak, aynı öğeleri telaffuz ederek, kendilerini genelgeçer muhakemeye eklemleme çabası içindedir.

Salt kurucu ideolojinin ve onun dilinin kullanılmasıyla beliren bu tıkanma süreci esas itibarıyla RP-DYP koalisyonuna dönük tartışmalarla birlikte başlamıştır. Ordunun derin müdahalesiyle ortaya çıkan ve etkinliğini bugün de sürdüren durum ve ortamda siyaset farklılaşmaya değil, aynılaşmaya dönük bir yarıştır. Öze ait ve temelli hemen hiçbir şeyin ele alınmadığı

tartışma ortamı basını da etkilemekte ve son günlerde görüldüğü üzere yalnızca söylem düzeyinde kalmak koşuluyla cumhuriyetle, çetelerle ve RTÜK'le uğraşılmaktadır. Aslında çok daha farklı yönelimlerle ele alınabilecek ve geliştirilebilecek bu hayati sorunlar bile çok kunt bir bakış açısıyla tüketilmektedir. Bu oluşumun elbette daha derine inen nedenlerinden söz açmak mümkündür ve onların başında da Türkiye'deki siyasal yaşamın iki noktada ele alınabilecek özgül konumu gelmektedir.

Türkiye toplumunun yakın tarihinde hemen hiçbir özgül muhalefet geleneği olmamıştır. Muhalefet de, tıpkı öteki parametreler gibi devletin izni, denetimi ve iradesiyle ortaya çıkmıştır. Doğabilecek her türden ayrışmacı yaklaşım devletin bekası yönünden ele alınmış ve hızla boğulmuştur. Yakın tarihin belki de en farklı söylemlerinden birisini geliştirebilecek olan radikal sol yaklaşımlar bu söylenenleri doğrulayacak en çarpıcı örnektir. 1960'lardaki o kalkışma öncelikle kullandığı yerellik unsurlarıyla, kendisini, hiç farkında olmadan, ana söyleme bağlamış ve öylelikle boğuluşunun zemini hazırlamıştır. İkincisi, o çıkışın dolaylarında gelişen 'meşru sol' muhalefet, yani 1970'lerdeki CHP hareketi ise düzeni değiştirmek iddiasıyla yola çıkmışsa da

bunu düzenin içinde kalmanın bir aracı olarak değerlendirmiştir. Bu geleneksel çıkmazın yanı sıra özellikle 1980'den sonra geliştirilen siyasal yapı bu tıkanmayı daha da koyulaştırmıştır.

Siyasal muhalefetin oluşabilmesi öncelikle farklı siyasal taleplerin ortaya çıkabilmesine ve onları besleyecek, tetikleyecek farklı sosyolojilerle siyasetin iç içe geçmesine bağlıdır. Oysa 1980 sonrasında çok bilinçli olarak siyasetin toplumdan koparılması, soyutlanması, bir seçkinci anlayışla bütünleştirilmesi bu gelişmeyi baltalamıştır. Siyaset bugün bir 'mutlak iyi' anlayışının etrafında şekillenmekte, siyasal söylem onu tanımlamakta, parlamanter siyasal aktörler ise sadece onu ayakta tutmaya çalışmaktadır. Gündemin soyut ve belirsiz bir 'yukarıdan' belirlenmesi ve onun aynen benimsenerek içselleştirilmesi başka türlü açıklanamaz. Geleneksel, merkeziyetçi bürokratik seçkinci siyasal yapı sonunda farklı partiler varmış gibi görünse de bir tek parti anlayışıyla siyaseti götürmektedir ve bu süreç bir kısır döngü olarak gelişmektedir. Tıkanmışlık yenileşmeyi engellemekte, engelleme tıkanmayı derinleştirmektedir ve işin elbette daha vahim yanı çıkmazı aşacak bir kopuşun nerede gerçekleşeceğinin şimdilik tam meçhul olmasıdır.